

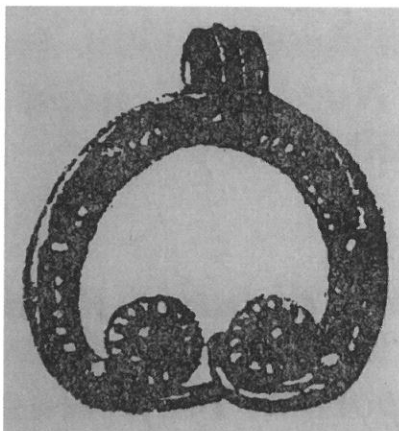

Een gouden Merovingische hanger in Munsterbilzen

Rombout Nijssen en Hans Frederickx

In het voorjaar van 2021 werd in Munsterbilzen, op een terrein waar eerder de ook in dit tijdschrift beschreven bulla van paus Adrianus I en de hiervoor beschreven denier van Karel de Grote gevonden werden, een fijn bewerkte gouden hanger gevonden. Het juweel is in uitzonderlijk goede staat. Het is 19 mm breed en 13 mm hoog. Aan de bovenzijde is in het midden een gouden draag-oogje bevestigd. Het draag-oogje is 7 mm hoog en overlapt deels de bovenste arm van de hanger. Met het draag-oogje is de totale hoogte van het juweel 18 mm.

Dit type juweel is zeldzaam, maar er zijn enkele andere, sterk gelijkende exemplaren van gekend. Een daarvan werd in 1908 nog in het Rijksmuseum voor Oudheden in Leiden in Nederland bewaard¹, maar ging sindsdien verloren. Het werd gevonden in of bij de zogenaamde *Brittenburg*, een ruïne van een Romeinse grensvesting, die door de stijging van het zeewater nu in de Noordzee ligt, voor het huidige Katwijk in de provincie Zuid-Holland. De resten van de vesting, die in de Romeinse tijd een rol speelde in de bescherming van de Rijnmonding, liggen sinds de middeleeuwen onder water en zijn sindsdien enkele zeldzame keren droog komen te staan. Wellicht was de Romeinse versterking in de Frankische tijd nog in gebruik². Een tekening van dit juweel is opgenomen in deel 15 van de meerdelige en rijk geïllustreerde catalogus van Nederlandse archeologische vondsten die Willem Pleyte van 1877 tot 1903 uitgaf³. Die tekening is overgenomen in het werkje van Dijkstra en Ketelaar⁴.

Tekening uit Dijkstra en Ketelaar

¹J.H. Holwerda, *Catalogus van het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden*, Leiden, 1908, op het internet te raadplegen achter deze link: www.delpher.nl/nl/boeken/view?coll=boeken&identificer=MMSFUBA02:000014028:00162

²Het verhaal van de Brittenburg en van het onderzoek naar de geschiedenis ervan, wordt prettig leesbaar beschreven in een boekje van H. Dijkstra en de latere algemene rijksarchivaris in Nederland, F.C.J. Ketelaar, *Brittenburg, raadsels rond een verdronken ruïne*, dat in 1965 in Bussum werd uitgegeven als deel 2 in de Fibulareeks. De Fibulareeks is een reeks historische studies, gericht op de Nederlandse jeugd, die in de jaren '60 en '70 werd uitgegeven door de Nederlandse Jeugdbond ter Bestudering van de Geschiedenis. De vereniging bestaat nog, en heet nu Nederlandse Jeugdbond voor Geschiedenis: www.njbg.nl

³W. Pleyte, *Nederlandsche Oudheden van de Vroegste tijden tot op Karel den Groote*, deel 15, Leiden, 1901, plaat 53, nr. 7.

⁴H. Dijkstra, F.C.J. Ketelaar, *Brittenburg, raadsels rond een verdronken ruïne*, (*Fibulareeks*, 2), Bussum, 1965, p. 107.

Twee andere exemplaren worden bewaard in het Groninger Museum in Groningen⁵ en in het Fries Museum in Leeuwarden⁶. Zij worden in de eerste helft van de zevende eeuw gedaateerd. Het ziet er dus naar uit dat de gouden hanger van Munsterbilzen ook van de eerste helft van de zevende eeuw dateert⁷.

⁵ [Www.groningenmuseum.nl](http://www.groningenmuseum.nl)

⁶ [Www.frieslandmuseum.nl](http://www.frieslandmuseum.nl)

⁷ Het exemplaar in het museum in Groningen wordt beschreven in de catalogus *Van Friezen, Franken en Saksen*, Den Haag, 1959, nr. 69 g. Het exemplaar in Leeuwarden is gepubliceerd door J. Lafaurie, B. Jansen, A.N. Zadoks-Josephus Jitta, *Le trésor de Wieuwerd*, in *Oudheidkundige Mededelingen uit het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden*, 1961, 42, p. 101.

H. Dijkstra · F. C. J. Ketelaar

BRITTENBURG

raadsels rond een verdronken ruïne

